

Asia: VN/23836/2022

Valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avustuksista vuodelle 2023

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiateollisuus kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto ehdotuksesta asetukseksi asuinrakennusten energia-avustuksista vuodelle 2023. Energiateollisuus ry:n mielestä energia-avustusten suuntaaminen yksittäisten toimenpiteiden sijasta laajempiin korjaushankkeisiin ja erityisesti sellaisiin, jotka tehdään suunnitelmallisesti asiantuntevan tahon tekemiin laskelmiin perustuen, on kannatettava. Tällaisilla avustuksilla edistettäisiin suunnitelmallista kiinteistönpitoa. Energiateollisuuden mielestä asetuksen myöntämisen perusteet ovat kuitenkin huonot erityisesti johtuen energiatehokkuuslaskennan lähtökohdan asettamisesta rakennuksen rakentamishetkeen, yleiseen negatiiviseen suhtautumiseen verkkoenergian käyttöön sekä E-luvun laskentatapaan.

Tukea myönnettäessä huomioidaan rakennuksen rakentamisajankohdan tilanne, ja verrataan nyt suunniteltua parannusta siihen. Jos alun perin hiilellä lämmitetty taloyhtiö siirtyy nyt uusiutuvasta kaukolämmöstä maalämpöön, tuen perusteena pidetään edelleen alkuperäistä lämmitysmuotoa, eli kivihiililämmitystä. Avustuksia on perusteltu hallitusohjelman kirjauksella ”Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa, parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta ja tuetaan siirtymistä päästöttömään lämmöntuotantoon.” Käytännössä tavoite ei toteudu. Jos rakennus on rakennettu vuonna 1920 koksilämmitteisenä, ja se on vuonna 1940 vaihdettu puulämmitteiseksi, vuonna 1965 on siirrytty öljylämmitykseen ja edelleen vuonna 1980 kaukolämpöön, vertailukohtana on edelleen sata vuotta sitten vallinnut tilanne. Eli jos rakennus irtautuu kaukolämmöstä nyt, ja siirtyy maalämpöön, ”energiatehokkuuden paraneminen” lasketaan vertaamalla ”uutta” rakennusta vuoden 1920 toteutukseen. Laskennan pohjana on se, että fossiilinen koksi korvataan maalämmöllä, vaikka todellisuudessa kyse on kaukolämmön korvaamisesta. Kaukolämpö on monin paikoin hiilineutraalia jo nyt, lähitulevaisuudessa laajemminkin ja lähes kaikilla kaukolämpöyhtiöillä on jo vähähiilisyysuunnitelmat.

Hyväksyttävät toimenpiteet arvioidaan standardinmukaisesti laskettavan E-luvun parantamisen avulla. Ongelmalliseksi E-luvun käyttö voi kuitenkin osoittautua sen teoreettisen luonteen vuoksi. E-

luku lasketaan määräyksissä annetuilla lähtöarvoilla ja rakennuksen vakioidulla käytöllä ja laskennan lopputulos riippuu jossain määrin myös sen tekijästä, joka voi valita tuloksen näkökulmasta ”sopivia” lähtöarvoja. Rakennuksen todellinen toteutus ja käyttö voi poiketa näistä arvoista paljonkin. E-luku ei kerro rakennuksen todellisesta energiankulutuksesta, puhumattakaan sen energiantarpeesta. Jos taloyhtiö päättää siirtyä kaukolämmöstä maalämpöön, rakennuksen energiatarve ei muutu. Tuen ehdot kuitenkin täyttyvät, kun tuen perusteena saatetaan käyttää vuoden 1920 tilannetta, jolloin talo lämmitettiin esimerkiksi koksilla. Ongelma olisi helposti ratkaistavissa asetusmuutoksella tai uudella ohjeistuksella, jossa otettaisiin lähtökohdaksi tukea hakevan kohteen tilanne nyt rakennusvaiheen sijaan. Samalla tulisi huomioida jo tiedossa olevat kaukolämmön päästöjen alenemiset. Kaukolämmön päästöt laskevat jyrkästi nykytasoon verrattuna jo lähivuosina. Lisätietoa paikallisen kaukolämpöyhtiön päästöistä saa jo nykyisin kaukolämmön päästölaskurista. Päästölaskurin kehitystyön myötä, laskuri tarjoaa jatkossa myös tietoa päästöjen kehittymisestä tulevaisuudessa tarkastellussa verkossa.

E-lukulaskenta aiheuttaa myös vääristymiä johtuen tarkastelun taserajasta. Energiateollisuuden näkemyksen mukaan uusiutuva energia tulee käsitellä samanarvoisesti riippumatta siitä, missä se tuotetaan (kiinteistössä tai sen ulkopuolella) tai kuka tuotannon omistaa (kiinteistön omistaja, palveluntuottaja, energiayritys). Energiateollisuus on puolittanut omat ilmastopäästönsä kuluneen vuosikymmenen aikana ja sitoutuu puolittamaan ne myös tulevan vuosikymmenen kuluessa. Energia-ala arvioi sähkön ja kaukolämmön tuotannon päästöjen vähenevän marginaaliin 2030-luvun aikana. Tällöin ala osaltaan toteuttaa Suomen asettaman hiilineutraaliustavoitteen auttamalla muita toimialoja saavuttamaan hiilineutraaliustavoitteensa. Nykyinen rakentamisen energiamääräysten rakenne ja tuet eivät ota huomioon tätä nopeaa energiajärjestelmien kehittymistä. E-luvun laskentamenetelmät eivät tue joustavuutta, jota rakennuksilta tulee edellyttää. Sähköjärjestelmä edellyttää kykyä reagoida sähköjärjestelmän kulloiseenkin tilaan. Tämä luonnollisesti tarkoittaa, että myös rakennuksen tulisi pystyä varastoimaan energiaa ja mahdollistaa osaltaan kulutusjouston. Joustavuuden lisääminen ja sitä kautta häviöiden kasvaminen eivät saisi vaikuttaa heikentävästi E-lukuun.

Perustelumuistion kohdassa Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset on lueteltu esimerkkejä tämän hetken tyyppillisistä ratkaisuista, joilla energiatehokkuutta parannetaan. Luettelossa on mukana lukuisia sellaisia toimenpiteitä, joilla itse rakennuksen energiatehokkuutta ei paranneta (eli rakennuksessa tarvittavaa energiamäärää ei vähennetä). Sen sijaan näillä toimenpiteillä vähennetään ostoenergian määrää. Tämä taserajan asettelusta johtuva vääristymä ei tue teknologianeutraalia avustusten kohdistamista.

Avustusten tavoitteeksi on kerrottu paitsi rakennuksen energiatehokkuuden parantaminen myös uusiutuvan omavaraisen energian tuottamisen ja käytön lisääminen. Omavaraisenergian lisäämistä perustellaan energiankäytön aiheuttamien päästöjen vähentämisellä. Rakennusten energiankäytön aiheuttamia päästöjä vähennetään EU-tasolla kuitenkin vain, jos päästövähennemät liittyvät kiinteistökohtaisen fossiilisen polttoaineen käytön vähenemiseen. Päästökaupan piirissä olevien toimintojen kuten sähkön- ja kaukolämmöntuotannon (pl. pienimuotoinen kaukolämpö) päästöjen kokonaismäärä EU:ssa on ennalta sovittu. Asetettu päästökiintiö varmistaa, että ilmastotavoitteet saavutetaan.

Vuorenmaa Mikko
Energiateollisuus ry